
This item was submitted to [Loughborough's Research Repository](#) by the author.
Items in Figshare are protected by copyright, with all rights reserved, unless otherwise indicated.

3AT1_mp3_Our Story_Oral Histories of Women from Turkey

PLEASE CITE THE PUBLISHED VERSION

LICENCE

CC BY-NC-ND 4.0

REPOSITORY RECORD

Takanay, Aslı. 2021. "3at1_mp3_our Story_oral Histories of Women from Turkey". Loughborough University.
<https://doi.org/10.17028/rd.lboro.13483053.v1>.

Aşırı yaramaz, hep sokaktaydım zaten. 24 saat sokaktaydım. Elazığ'da doğdum. Elazığ'da 3.5-4 yaşındayken Mersin'e gittik. Yani dört yaşından beri hep Mersin. Mersin'de de sokak kültürü acayip vardır zaten. Sabah çıkardım, akşam annem zorla içeri zaten. Biz o zaman, oyunlardan bahsedeyim, ne oynuyorduk? Yedi taş, böyle taşları dizedik, top atardık. Aşırı derecede ip oynardık, ip atlardık. Neydi? Çizgi, o zamanlar Mersin aşırı yağmurlu olduğu için, kırmızı toprak çok fazla vardır, çivi oynardık. Çiviye kıvrıp şekil çizerdik. Hep çocukluğum oyunla geçti. Yaramazdım, 24 saat sokaktaydım, annem eve sokmazdı. O günden bu güne tabii çocuklar hepsi tablet çocukları oldu. Oyunlar oynamıyorlar, bizim gibi değiller, biz çok sosyaldik yaa. Yani bu da bizi güçlü yaptı tabii ki, yani güçlü kılıyor. Çocuklar hiçbir şey yani bilmiyorum ne olacak, gelecek nesil nasıl olacak? Beş katlı bir binada oturduk ama hep yan taraflarımız binaydı ama karşı tarafımızda ticaret meslek lisesi vardı. Biz hep okulun bahçesinde oynardık yani bir karşı caddedeydi. Tatil günleri, okul kapandığında hep orada oynardık. Bahçede oyun oynardık, bisiklet sürerdik, basketbol oynardık yani çocukluğum, benim çocukluğum çok çok güzel, mutlu bir çocuktum.

Beş kardeşiz, beşimiz de sokaktaydık. Binadakiler de çok iyiydi, ilişkiler o zaman çok iyi. Zaten hemen herkes yaşittik, öyle aşağı bir indiğimizde 10-15 kişi oluyorduk, biz bize yetiyorduk iyiydi yani. İlkokul, ortaokul, lise hepsinde, üniversiteyi kazanıp Diyarbakır'a gelince “***” tanıştım zaten. Gerçi bütün hani şeyim ordaydı ne diyeyim gençliğim, mutlu yıllarım Mersin, hatırlayabildiğim her şeyde Mersin var zaten.

Lisede, turizm meslek lisesi okudum, çok rahattım, zaten servis bölümü mezunuydum. İlk bir yıl İngilizce hazırlık okudum. Lisedeydim, lise 1'i bitirdiğim zaman zaten biz staja gidiyorduk, 6 ay okul, 6 ay staj. O zaman tabii çalıştık, sonra geri döndük. Sonra gene lise 2, sonra tekrar staj. Ondan sonra, altı-yedi yaz Antalya'da çalıştım, hani okurken bir yandan yazları çalışıyordum. Bir Antalya şeyim de var tabii yazları, iyiydi yani. Ortaokul yıllarım iyiydi, zaten o zamanlarda böyle 5-6 kişilik grubum vardı, çete gibi dolaşıyorduk hani hocalar hep şikayetçiydi. Ortaokul, lise şimdi bakıyorum da yani böyle yok kötü hiçbir şeyim yok. Üniversite kazanıp buraya geldim, tabii Diyarbakır'da yok, sadece ev gezmelerimiz vardı yani öğrenci evlerini geziyorduk, tabii benim bundan bahsettiğim bir 20 yıl önceden bahsediyorum. 20 yıl önce ne vardı? Bu kadar sosyal aktivite, tiyatrolar, konserler yoktu. O yüzden öğrenci evinden, öğrenci evine gez, çay, kahve, yeme. İyiydi ama yani öyle çok parlak bir öğrencilik yılları değildi. Liseye göre daha yavaştı, yani ben üniversite yıllarımı lisede yaşadım. Yani lisede sönük geçti, üniversite sönüktü öyle pek, yoksa yine mutluydum. Üniversite yıllarımı ilişkilerim hala gördüm, hala burada samimi ilişkilerim olanlar var. İyiydi yani o zaman da ilişkilerim, bir sorun yoktu. Sadece sosyal aktivite yeterli değildi Diyarbakır'da daha çok artık dans gösterileri, yoga var bilmem her şey var artık. İnsanların ulaşabileceği yani hepsi var, o zaman hiçbir şey yok. O zaman ne vardı? Esmâ Ocak vardı, Esmâ Ocak'a giderdik, Esmâ Ocak vardı orada otururduk. Sanat sokağı vardı, Ofis vardı. Esmâ Ocak, çay ocağı çevresinde böyle şeyler sandalyeler, oturuyorsun, çay içiyorsun. O zaman şey vardı, sur dipleri vardı, sur diplerinde kiraathaneler vardı, okey oynamaya giderdik, hepsini yıktılar. Küçük ev vardı orada, şimdi yeşil alan. Sur altına bir şey yapılmadı. Oraya takılırdık, orada okey oynardık, 101 oynardık, zaten öyle geçiyordu. Yani, çok bir şey yok.

Tabii üniversitede eşimle tanışınca, burada kalmaya, yaşamaya karar verdik. Üniversiteden sonra da, buradayım, artık buraya yerleşim. Diyarbakır, Diyarbakır'ı seviyorum, alıştım. Yani insani ilişkiler iyi, arkadaşlara alıştık. Artık, bazı şeyleri belli bir yaştan sonra hep yeni bir yere yerleşmek, yeni bir ortam kurmak zor. Şimdi Batıda büyüyen insanlarla, Doğu'da büyüyen insanlar arasında çok fark var. Algı, algıda çok fark var mesela. Mesela ben sıfır kol giyerdim ya da sutyenimin ipi göründü, çok normal geliyordu. Ama buraya geldikten sonra üniversitede o uyarıyordu, o uyarıyordu. Allah, Allah diyordum, ne var? Ama bakıyorsun ki sen de kapanmışsın. Yani böyle şeyler vardı. Ya da mesela, bir arkadaşım birini sorduğunda, hani banyoda dediğimde, 'niye banyoda diyorsun?' Bunu bile yadsıyan insanlar vardı. 20 yıl öncesinden bahsediyorum. 20 yıl önce daha şeydi, katıydı. Batı daha rahat. Kıyafet olarak da, zihin olarak da, daha rahat. Ama bundan 20 yıl önce, Diyarbakır daha katıydı, daha böyle tutucuydu bana göre, farklıydı. Yani bilmiyorum, Batı'da insanlar daha rahatlar. Hareketleri de rahat, düşünce olarak da rahatlar, çok birbirlerini kasmıyorlar. İnsanlar daha rahat, burada biraz daha şey. Gerçi hâlâ o var, ya daha toplum baskısı var. Alışyorsun, sen de ona göre davranıyorsun.

Benim 13 yaşında bir oğlum var, 13 yıl aradan sonra, sürpriz oldu diyelim. Yapmayı düşünmüyorduk sonra çocuk çok istedi. Ben hadi bir deneyelim dedim da tuttu. Ben baktım, benle eşim beraber baktık. Eşim esnaf zaten. Ben böyle sabah derse gidiyordum, 10.30'da dersim bitiyor. Zaten benim dersim bitiyordu, ben eve geliyordum, eşim çıkıyordu. Oğlumuzu rahat büyüttük, hiç yani sıkıntı çıkmadı. Anne baba beraber yetiştirince daha mutlu oluyor çocuk, daha istikrarlı oluyor. Bilmiyorum, ikinciye ne yaparız, nasıl bakarız? Eşim aynı fikirde mi, onu da bilmiyorum. Şu an yedinci sınıfta, yani iyiyiz. Çocuk güzel bir duygu yaa. Annelik farklı bir şey tabii ki. Onda da, çok şükür sorun yaşamadım. Güzel bir doğum, lohusalık dönemim de iyiydi. İsteyerek yaptık, isteyerek büyütüyorsun o yüzden. Yani severek yapıyorsun.

Öğretmenim, 16 yılda çalışma ortamımda çok şey değişmedi aslında, sadece öğrencilerin kalitesi değişti. Eskiden öğrenciler daha saygılıydı, daha öğretmenine karşı bilinçliydi, nasıl davranacağını biliyordu. Yeni nesil daha üslupsuz, daha rahat ama tabii daha özgüvenli çocuklar yetişiyor. Ama tabii bunun şeyini bilmiyor, sınırını bazen ayarlayamıyor. Çok değişen bir şey olmadı. Yani, benim o başladığım yıllar bu yıl arasında çok fark yok, sadece biraz üslup farkı var. O da tabii sosyal medya, telefonlar, oradan gördükleri, youtuberler, etkileniyor çocuklar, yapılacak bir şey yok. Bunlara da karşı koyamıyoruz. Yani şimdi şöyle var çocuklar aslında artık hep binalarda büyüdük, oyun oynayacak alanları da daraldı. Her yer bina, her yer betonlaşma. Site içinde olanlar daha çok çıkabiliyor. Kendi oğlum biraz daha site şeyde bahçeli tek katlı evde büyüdü, daha şanslı. Bir de ben ona, iki-üç yıl hiç bebekken televizyon izletmedim. Ne ben izledim ne o izledi. O yüzden oynuyor ama çabuk sıkılıyor yani belli bir süre sonra dayanamıyor, bırakıyor. Yani böyle sürekli devam edemiyor. Bahçeyi seviyor, sokağı çok seviyor, dışarıda oynamayı çok seviyor. Ya bu konuda biraz daha şanslı, biraz daha ben oğlumu şanslı görüyorum.

Ama işte yeni nesil zor. İstekleri daha farklı, gördüklerini istiyorlar daha özentileri var, özendiği şeyler var. Biz öyle şeyleri bilmiyorduk. Tek ayakkabı, tek kıyafet, yeni nesil öyle değil. Şimdikiiler tabii sadece

isteyerek elde ettikleri için onu bilmiyorlar. Böyle değil istesek o. Bir de marka takıntıları var. Daha zor, daha zekiler, daha zorlar. Daha kolay algılıyorlar, algıları daha açık ama zorlar.

Yani istediğimiz her şeyi de yaşayamıyoruz. Yaşıyorum desen de yaşamıyoruz. Vallahi lisede her istediğimi yaşadım. Yani yaşadım dediğim nedir? Gezmek, istediğimiz yerlerde gezebilmek, hani belki akşamları dışarı çıkabilmek, bizim özgürlüğümüz bunlardı. Geri çoğu şeyimiz kısıtlıydı yani. Mesela, bir cinsellik tabuydu zaten. Evlendikten sonra yaşadık. Her şeyi yaşayabiliyoruz diye bir durum yok. Hâlâ da aynı şekilde devam ediyor. Ama yeni nesil sanki daha rahat. Tabii bize göre daha şanslılar, aileler de daha bilinçli, daha rahat yetiştiriyor onları ya da daha iyi yönlendiriyor onları.

Kadın olmak zor Doğu'da, Doğu'da kadın olmak bu coğrafyada daha zor. Yani annelerimiz, benim annem şeydi, babam hiçbir zaman sıkıştırmazdı, istediği yere giderdi, gezmeye gider, çarşıya, arkadaşlar, hâlâ da öyle. Yani babam çok sıkı biri değildi, bizi de sıkımadı. O yüzden biz rahat büyüdük. Beş kardeşiz, 3 kız, 2 erkek, hiç baskı görmedik. Yani arkadaşla görüşürsek çıkıyorduk, akşam çıkacaksak çıkıyorduk. Özgür büyüttü bizi. Ama o özgürlüğün verdiği şeyi de hiç kötü anlamda da kullanmadık. Hep rahatız. Erken olgunlaşıyorsun, erken iş ortamına giriyorsun, yani bunlara alışyorsun. Dışarıda geceleri kalmayı, uyumayı, aile dışında onları öğreniyorsun. Yetişkinlerle beraber çalışmayı öğreniyorsun. Erken sorumluluk almayı öğreniyorsun, para kazanmayı öğreniyorsun, yani erken çalışma bir nebze de iyi. Keşke herkesin elinde öyle bir fırsat olsa. Herkes böyle bir aylığına erkenden çalışabilse, bir fırsatı olsa çok şeyi değiştiriyor. Yani lisede keşke bütün çocukların şöyle bir aylık stajı olsa. Fark etmiyor, Anadolu lisesi, fen lisesi fark etmiyor. Herkes böyle bir ay, iki ay staj yapıp para kazanabilse. O sorumluluğu öğrenebilse. Hayat şartlarını, yani sabah kalkıp işe gitmenin, yorgun uyumanın, bunları öğrenebilseler daha hayatı bence farklı algılar. Çalışırken tabii okula gidiyorsun, öğrenci ortamı, arkadaş ortamları onlar, öğren çıkıyorsun, iyidir, yani Diyarbakır'da sosyal yaşam da iyidir. Biz kadınlar ne yapıyoruz? Günlerimiz var, günlerimiz artık bunlar ne oldu, daha çok restoranlarda toplanıyoruz. Evde çeşit yapma da azaldı, bu konuda da daha bilinçliyiz aslında.

Diyarbakır'da sosyal ortam ev gezmeleri. Öyle çok bir şey yapmıyorum. Bir dönem şeye gittim, bir sene falan takı kursuna gittim, bir sene deri çanta yapımı, 5 tane de çanta yaptım. Ahşap kursuna gittim. Bir ara heveslerim vardı. Onları da yaptım bitirdim, onlar da geçti. Şimdi pek şeyim yok. Yapabilsem spor yapmak istiyorum, yürüyüş, pilates, bilmiyom işte.

Evet, önce sağlıklı bir bebek, sonra tabii iki tane, iki çocuk oldu. Diğeri tabii daha büyük olduğu için, bunu daha rahat bakabildim. Sekizinci sınıf olacak, OKS'ye hazırlanacak. Tabii ki bir yandan bebek, bir yandan onun dersleri, bir yandan okul süreci, zor bir sene olacak. İkisi de aynı anda, yapacağız bir şeyler. Sağlık olduktan sonra, her şey düzeliyor. Pozitif düşündükten sonra hallederiz. Ben de çok sıkıyım açıkçası. Elbet bir okul buluruz yani çünkü ortam, öğrencileri artık şey gibi at gibi yaptık, koşu yarışı gibi oldular. Çocuklar da artık sıkılıyorlar. Çocuklar da gerçekten artık bundan sıkılıyorlar ve erken yaşta psikolojik

sorunları olan etraftan duyuyorum. Anksiyete başlayan, panik atağı başlayan, daha ortaokulda migreni başlayan çocuklar var. Ben istemiyorum öyle olsun. Mutlu olsun, eni sonu bir şey yapar. Yeter ki temiz, ahlaklı yetişsin, şey yapar. Mutlu, arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle arası iyi, aşırı çalışkan değil, tembel de değil ama orta, ortanın biraz üstü. İyi, memnunum yani, sorun yok. Öğretmenleri de oğlumdan memnun. Aşırı, böyle ahlaksız değil en azından. Eh işte idare ediyoruz. Sabah çamaşırları katladı, böyle bir şeyler istediğimde yapıyor. O aşçı olmak istiyor. Evde böyle kendi kendine sufleler yapıyor, internetten gördüğü şeyleri yapıyor. Şimdiki hedefi aşçı olmak. Yani futbol oynamayı seviyor, play station var, uzun oynamıyor ama. Ben izin verdiğim sürece. Çok kitap okumuyor, kitap okumaktan pek haz almıyor. Kitap okuma değil de daha çok Youtuberleri takip ediyor. Böyle Youtuberleri takip ediyorlar. Reynmen dinliyorlar. Bakıyorum, kendi yaşlıları hepsi aynı. Sanki aynı şeyden çıkmış gibiler. Yedinci sınıfa kadar, 4 yıl 4 kişi aynı sınıf, yani ilkokuldan, ilkokul 1'den 7'ye kadar 4 kişi hepsi aynı, hiç ayrılmadılar. Veliler de aynı görüşüyoruz, gidiyorlar. Arkadaşları da gelip, gidiyor, veliler de geliyor. Erkek çocuklar anneleri ile aynı şeyi düşünüyoruz zaten, hep aynı yani akılları fikirleri Youtuberleri izlemek, onlar gibi videolar çekmek, kolay yoldan ünlü olup para kazan.

Öyle. Yani böyle bu kadar şey yoktu bence, yani hani Mersin'de zaten hava geç hava kararıyor. Geç karardığı için, o yüzden daha böyle 8,30-9'a kadar kalırdık dışarıda. Ama böyle tacizler, tecavüzler çok nadir, nadir ama şimdi korkuyorum. Yani ben oğlumu tembihlemekten artık oğlumun psikolojisi bozuldu. "Yeter anne," diye bağıyor. Çünkü artık kime güveneceğimizi bilmiyoruz. Çevrede her yerde, her şey olabiliyor. İnsanlar biraz da işte internetten izlediği şeylere çok özeniyor. Kötü şeyleri örnek alıyor. Toplum daha acımasız oldu, daha vicdansız oldu. Değer yargılarımız gitti, çok azaldı. Ya tabii eskiden daha rahat sokağa çıkıyorduk. Aslında özgürmüz de farkında değilmiz. Şimdi daha böyle, özgürleştikçe sapıklaşıyoruz aslında. Yani eskiye göre aslında daha rahatız ama daha çok etrafımızda bunlara meyilli insanlar ya da bilmiyorum.

Ya izlediğinde aşkı öyle sanıyorlar, sevgiyi öyle sanıyorlar, sevişmeyi öyle sanıyorlar. Yani insanlar ya da gençler daha bir şey yaşamadan önce sosyal medyadan öğreniyorlar, onun öyle olduğunu sanıyorlar. Bi' kendileri oradan görmeden kendi kendilerine keşfetseler, çok farklı şeyler olacak. Ama sosyal medyada o kadar her şeyi özgür verilebiliyor ki, bence kısıtlanmalı. Kesinlikle kısıtlanmasından yanayım. Herkes girip, izleyip bakabilmemeli. Bizim yaşlarımız zaten artık kırkı geçti. Hani biz bunlar konusunda daha bilinçliyiz. Yani artık böyle izleyip de etkileneceğiz ya da şey yok ama yeni neslin üzerinde etkisi olacak. Zor, zor bir süreç.

İnsanlar, evet yani daha rahat öldürebiliyorlar eşlerini. Daha daha ne diyim mesela ya da destek buluyorlar, daha rahat destek. Biri eşini öldürüyor, medyada bakıyorsun ki, bir sürü insan da diyor ki "Hak etmiştir ki, bunlar yapılmıştır." Bunları destekleyen insanlar da çoğaldı artık. Yani öyle bir dönemde yaşıyoruz ki, çok tuhaf. Yani, bir kadın ne yaparsa yapsın, 20-30 yerinden bıçaklanarak ya da kurşunlanarak öldürülmeyi hak etmiyor. Mutlaka farklı şekillerde bunu hani cezalandırırsın ya da lanet olsun dersin bırakırsın. Ama bizde artık işi farklı yerlere, boyutlara getiriyor. Acımasız şekilde öldürme şekilleri var artık ve bunu da sonra namus için yaptım, onun kılıfına şey yapıyorlar. Ve toplumda bunu destekleyen insanlar da var maalesef, sorunumuz bu. Tabii ki, gene sosyal medyaya döneceğiz ama daha

görünür oldu yani bazen ben kadın cinayetlerini izliyorum, sosyal özellikle Twitter'da altındaki yorumlara bakıyorum, o kadar acımasız yorumlar var ki yani bir insanın, bir kadının, ne çektiğini bilmeden, hani çok rahat eleştirebiliyorlar. Hani diyebiliyorlar "Kadın bir şey yapmış ki, adam o hale gelmiş." Adam psikopat kadın ne yaparsa yapsın, psikopat olmayan o hale gelmez. Bırakır çeker gider, iki tükürür, gider, ilgisi yok. Gerçi kadınlar da artık eskisi gibi değil. Onlardan da psikopat çıkıyor artık, tabii erkekler kadar değil ama bence toplum gittikçe bozuluyor maalesef. Yani diyorum ya özgürleştikçe sınırlarımızı bilmiyoruz. Biraz böyle değişik bir dönem. Zaten müdahale etmede üstümüze yok yani başkalarının hayatlarına toplum olarak zaten. Kim ne giyinmiş? Kim ne kıyafet almış? Elimdeki poşetlere bakanları biliyorum ben yani binaya girdiğim zaman. O konuda zaten toplumca biraz şeyiz, başkasının malını, başkasının arabasını incelemeye bayılıyoruz. Onlar zaten bizde var. Birbirini gözetleme kadınlarda çok var. Kadın kadını daha çok gözetliyor. Kadın kadını daha çok irdeliyor. Biraz kadınlarda da bu var. Aslında erkeklerin çoğu şeyi fark edemediğini, biz kadınlar biraz uyandırıyoruz erkekleri. Yani, kadınlar da çok masum yaratıklar değil. Zaten, kim diyordu, bir kadın erkek için süslenmez, kadın, kadın için süslenir. Erkek ayakkabıdan çok anlamaz ki, bakar şıktır. Ama kadın onun modeline bakar, markasına bakar ya da hangi makyaj malzemesini aldı, saçına boya, kesimi nasıl oldu? Biraz kadın kadını çok eziyor. Ya da kadınlar gaf yaptı mı, biz kadınlar desteklemek yerine, hemen üstüne üstüne gidiyoruz. Yani hatasını biliyorsa, affetmekten ziyade, hani yapmış olabilir, yapmasa iyidir diyeceğimize, ya hepimiz işte çok bilmiş şeyimiz var ya öyle yani.

Yapı olarak ben öyle çok şey değilim ya, daha çok affediciyim. Yani çok şey yapmıyorum, çok lafların peşinde gitmiyorum ama öyle değiliz toplum olarak çok şeyiz, küçük lafların peşinde koşuyoruz ya da alıp her yana çekiyoruz. Bence eskilerimiz bu kadar değildi. Eskiler daha affediciydi. Eskiler kavga ediyordu, yan yana oturuyordu. Büyüklerimiz küsüyordu ama yan yana gene geliyorlardı. Şimdi biraz daha kindar olduk, biraz daha bilmiyorum, değil mi? Ya da bana mı öyle geliyor? Anneme bakıyorum, annemle eltisi o kadar kavga ederler, problem yaşıyorlar ama gene yan yanaydı yani yengemle annem yan yanaydılar. Yani bir şey olduklarında hep yan yanaydılar. Ama şimdi bakıyorum iki elti kavga etse, yıllarca görüşmüyorlar. Ortada hiçbir şey yok, olayları çok büyütüyoruz. Ne ufak ne bileyim, daha maddiyatçı olduk, daha çıkarıcı olduk. Değişik bir dönemdeyiz ya.

Tabii ailenin, aile de çok önemli. Aile çocuğa küçük bir hırs verdi mi hırslı oluyor, kin verdi mi kindar, sevgi verdi mi sevgi ile büyüyor, hayvan sevgisi verdi mi hayvan sevgisiyle. Ya ben, ben evlendiğimde köpeğim vardı. "****" doğurduğumda köpeğim vardı ve 10 yaşına kadar biz Naz'dı ismi, Naz'la beraberdi. Ve şimdi benim oğlum karıncayı incitemez ya o kadar ki hayvanları seviyor ki, öyle böyle değil ama. Ya bence ailenin eğitimi çok önemli. Ne verirsən, eni sonu karşılığını görüyorsun. Belki tamam yalpalayıp şey olduğu dönemler olacak, ama sonunda bakıyorsun ki, gene senin verdiğin şey, bu hepimiz için geçerli. Yani annemin bana verdiğini, evet belki ergenlik dönemimde şey geliyor bazen saçma diyorsun, uygulamıyorsun, aman diyorsun ama sonra bir bakıyorsun, dönüp dolaşıp annenin sana verdiğini kadın oluyorsun. Çoğumuz için böyle. Ve sonra diyorsun "Aman tanrım!"

Ama çok güzeldi, çok da yani gözleri de çok iyiydi. Güzel de şey bir organizasyon toparlayıp yapmışlar yani kadın ve dünyada ses getirdi. Dünyadaki bütün kadınlar sahiplendi. Yani Türkiye'de, dünyanın her yerinde benzer videolar çekilip gönderildi. Kadınların işi zor, kadınlar, anneler, kadınlar çalışıyor. Tabii ki erkekler gibi değiliz. Bazı şeyler olmuyor, istediğimiz gibi olmuyor. Kadınlar her yerde aynı, yani her yerde önyargıları var.

Yani küçücük kız çocuğuna, bebeğine bakıyorsun şey... içi geçen bir şey var zihniyet var, yani bundan ne beklersin ki? Maalesef, keşke olmasalar. Nasıl yetiştirilmişler bilmiyorum, hatta bir anne doğuruyor, onlar da bir anneden çıkıyor ama bilmiyorum niye böyle. Yani eğitim önemli, eğitim önemli. Eğitim, çocuklukla başlar, bebeklikle hatta başlar. Yani benim şimdi bir oğlum var, bir oğlum daha olacak. İnan, çocuklara yani oğullarımıza nasıl kadına değer vermesini öğretirsek, gerçekten öyle davranır. Annelere çok yük düşüyor bu konuda. Ya bazen biz de eleştiriyoruz ama biraz da o çocukların yetiştirilme şekline bakmak lazım. Çünkü hani diyor ya, "Her çocuk sıfır doğuyor, beyni sıfır." Yani bunlar nasıl bu hale dönebiliyor? Evde mi onu görüyorlar? Ailede mi onu görüyorlar? Ya bakıyorsun baba öz kızına tecavüz ediyor ve anne sahipleniyor, böyle bir şey olmaz. Ya da erkek kardeş, öz bacısına tecavüz ediyor ve sahipleniliyor. Yani, bunu nasıl kaldırabiliyor bir anne? Yani ya işte duyulmasın ya işte utanıyor ya da sahip çıkıyor. Evet çok korkunç. Bu zihniyetin de değişmesi lazım. Yani bunu kabul etmeyen ebeveynlerin olması lazım. Ama bakıyorsun, anne bir şey demeyince, ne yapabilirsin? İşte demek anne artık nasıl yetiştiriyorsa, o çocuk ya da nasıl büyümüşse zaten işte bilemiyoruz. Ya da baba nasıl yetiştiriyorsa yani anne göz yumuyor. Ya bilmiyorum kadınların da bilinçli olması lazım. Korkuyor kadınlar, öldürülmekten korkuyorlar, şiddetten korkuyorlar, eş baskısından korkuyorlar. Biraz da aslında ülkemiz kadına sahip çıkabilse, daha çok böyle maaş, para, iş, destek verse, inan çoğusu hallolur. İnsanlar biraz açıklıkla da terbiye ediliyor. Gidecek yerleri yok. Korumak adına sesini çıkarmayan bir sürü kadın var. Belki hani devlet o güvenceyi sağlasa böyle olmayacak. Ki eskiye göre bir tık daha iyi. Kadın barınakları, kadın evet daha iyi ama daha daha da olması lazım. Yani yetmiyor, yetersiz. İş lazım, güvenlik lazım. Kendi anneme bakıyorum yetiştirmesinden, ya da ben kendi oğluma bakıyorum. Ben kendime ya da iki tane erkek kardeşim var, onlara bakıyorum yani öyle öldürme, şiddet, dövme yapamaz. Yani bu biraz da yetiştirilme tarzı çok önemli. Biraz da biz toplum olarak erkek çocuklarına, doğar doğmaz hemen pof pofluyoruz. Cinselliklerini ön plana. Kimi babalar var, çocukları 13-14 yaşına gelir gelmez, hemen cinsel ortamlara sokuyor. Yetiştirme tarzı çok önemli. Ahlaklı çocuklar yetiştirmek çok önemli. Ahlak çok önemli. Ahlak dersleri olması lazım. Kesinlik yani kuru bilgiler değil.

Doğaya, diğer canlılara saygı. Doğa, doğa aslında bize Allah'ın verdiği mucizevi bir şey ama biz değerini bilmiyoruz. Hayvanlar, her hayvanın kendi döngüsü var. Her hayvanın, bu doğaya geldiği için bir şeyi var yani bir fare başka böcekleri yiyor. Ya da bir yılan, onları yiyor. Her şeyin bir döngüsü var. Biz öyleyiz ki ne yılan bırakıyoruz ne fare bırakıyoruz, yaşadıkları yerleri mesken tutmuşuz. Köpekler eşiyor, köpekleri öldürelim, kediler yaşıyor niye ağlıyorlar? Yani, biz biraz insanoğlu da tahammülsüzüz. Her şeyi kendimize göre istiyoruz ama doğanın dengesini de bozuyoruz. Bak şimdi bir virüs var, virüse de diyorlar yılanlar yarasa yemiş, o yarasa yiyen yılanları insanlar yiyor, bak nasıl bir şey döngü, şey de bunun gibi işte. Onlar da gayet zeki hayvan ama işte kendilerini ifade edemedikleri için eziliyorlar. Belki konuşabilseydi hayvanlar, bunları bu kadar yaşamayacaklardı. Gerçekten, onlar da kendileri de bilseydi, acaba biz bir köpeği rahat öldürebilecek, haşlayabilecek miydik? Ya da yani mesela ben bunu Diyarbakır'da da çok

gördüm. Şimdi burada bu bir şeyden var, bu Şafilerde hani köpeğe dokunmak haram zihniyeti olduğu için, köpekler acayip dışlanıyor. Ve o yüzden, burada köpeklerin boynuna ip bağlayıp, çocuklar çeke çeke çok gezdiriyorlar. Çok rastladım, yani daha şeyler, acımasızlar. Ya aile veriyor, tamam haram olabilir ama onlar da Allah'ın yarattığı bir şey, eziyet etme hakkın yok. Dokunmayın, onlara en azından köpeklerin yararlarını anlatın. Hani, dokunmadan uzaktan sevebileceğim. Ama bakıyorsun o kadar bir anlatıyorlar ki, tüh, kötü, haram. Çocuk öyle büyüdüğü, o sevgisizlikten dolayı çok rahat ona şiddet uygulayabiliyor. Bu beni çok rahatsız ediyor. Maalesef aç, aç olmayan hiçbir köpek saldırmaz. Gerçekten köpek saldırmaz. Yani köpek, karnı toksa, aşıları vurulsa, uyuyor zaten. Tepki görmediği sürece bir şey yapmaz. Aç olduğu için havlıyor, saldırıyor, şey yapıyor. Keşke hani belediyeler bu konuda daha çalışkan olsa da kısırlaştırılabilseler. Yani her belediye üzerine düşen köpekleri kısırlaştırırsa var ya, harika olacak. Köpek doğuruyor 10 tane. Aç kalıyorlar, ya ayakta kalıp, mücadele verebilen duruyor. Keşke kısırlaştırılsalar. Zaten onların annelik duyguları da çok fazla yokmuş. Hani, kısırlaştırılmanın sakıncası da yok. Biz, daha çok var, yolumuz çok. Yani, tabii eskiye göre daha böyle bir hayvan hakları var, daha bilinçliyiz. Bir tane hayvan öldürülmüştü, Ankara'da sanırım. En azından o insanlar 10 yıl ceza aldılar. En azından bu insanları biraz daha şey yaptı, bilinçli hale getirdi. Kimsenin hiçbir canlıyı öldürme hakkı yok.

Ne bileyim, aslında güzel bir ülkede yaşıyoruz, dört tarafı doğasıyla. Yani ben yurtdışına da gittim ama Türkiye gibi değil. Türkiye'nin denizi, doğası, inan biraz sahip çıkmayı bilmiyoruz gerçekten.

Evet. Başka?

Üniversite yıllarında bir sene de burada şey vardı Kamer Kadın Merkezi. Bir sene oraya da gittim. Yani, aslında daha çok kadınları gözlemlemek için gittim oraya. Üniversite okuyorken, zaten bir ben vardım o zaman hani bekar, bir arkadaş daha vardı. Daha çok böyle şiddet gören, evde toplumsal baskı yaşayan kadınlar vardı. Hani ben de onları izliyordum. Ne yapıyorlar, nasıl dünyaları nasıl? Kadın merkezlerinin kadınlara yararı çok fazla. Yani kendi evlerinde, kendi içlerinde çözemediği sorunları aşıyorlar. Mesela oraya haftada bir geliyorlardı, sıkıntısını ya da stres atıyordu. Hani orada böyle toplu 10 tane kadın bir araya gelmiş, bir konu ortaya atıyordu ve bu konuyu konuşuyordu. Konuşurken, kendinden örnek veriyordun, her şeyden konuşabiliyorsun. Yani oranın faydası da bir yıl oldu. Bir yıl gittim ben oralara. Terapi merkezi gibi bir yer ve daha çok böyle işte eşikle mutsuz olanlar, evde şiddet gören. Evet daha çok böyle kadınlar, arayış içinde olan. Daha bilinçli oluyorsun, daha farkında oluyorsun. Yani hayata bakış açın daha farklı. Kadınları görüyorsun. Ya da bakıyorsun sıkıntıları yaşayan sadece sen değilsin, senin gibi bir sürü insan var. Sen bakıyorsun, ya da daha kötüler de var. Ya da daha kötü olup, daha güçlü olanlar. Ya, bunları da insan görmesi seni farklılaştırdığını anlıyorsun. Kamer'in de, kadınlara faydası vardı. Şimdi sanırım hala faaliyetleri devam ediyor. Kendilerinin kurduğu Kamerin Mutfağı mesela. Evet en azından kendi dernek kiralalarını karşılıyorlar, en azından kendi kiralalarını, yani onları karşılıyorlardır çünkü tuttıkları bir yer vardı. Hani kiraladıkları bir yer vardı sonuçta gelir gider masrafı var, elektriği var, bunları ödüyorlardı. Arada, şiddet gören kadınlar, Valilikle beraber Kaymakamlıkla şey yapıyorlardı, yönlendiriyorlardı. Böyle ismini açıklamadıkları, sahiplendikleri bir sürü kadın vardı. Tabii tabii onları bir yerlere yerleştiriyorlardı. Onları ama tabii çok yani farkındasın ama ne yapıyorlar, nasıl çalışıyorlar? Terapileri iyiydi ve böyle kadın gruplarının olması gerek, daha çok olması. Keşke her mahallede bir tane olsa. Dedikodu değil, terapi yerleri. Yani böyle gidip, orada iş işleme değil, gerçekten güvenip sırlarını, beraber ve insanlar birbirini tanımayacak. Yani o mahalledekiler olmayacak. Kimse, kimseyi tanımıyor,

insanlar daha rahat ediyor.